

Nr 593

Av herr Nyström, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt samarbete mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag.

Kungl. Maj:ts proposition nr 171 angående fortsatt samarbete mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag har särskilt uppmärksammats av malmkommuner och landsting i Norrbotten. Vissa uttalanden och förslag, som t. ex. om representation från Norrbotten i det nya bolagets styrelse och verksamhetsåret för bolaget har väckt tillfredsställelse och undanröjt de flesta farhågor om skatteekonomiska svårigheter under övergångstiden för malmkommunerna. Dessa har i princip accepterat syftet om avskrivningar för det ombildade bolaget enligt gängse skattepraxis, då det i vidare perspektiv framstått som önskvärt, att det nya malmbolaget konsoliderar sin ställning, vilket bl. a. ger ökade möjligheter till ett stabilt skatteunderlag. Att statsrådet och chefen för finansdepartementet i proposition förutsatt att vid behandlingen av avskrivningsfrågan behörig hänsyn kommer att tagas till kommunernas intressen i skattehänseende inregistreras även med glädje av kommunerna, i all synnerhet om detta hänsynstagande understrykes vid propositionens fortsatta behandling i utskott och riksdag.

Frågan om huruvida kommunalt kapital bör beredas tillfälle att ingå i LKAB har däremot icke kunnat förordas av departementschefen. Att detta innebär en allvarlig missräkning för landsting och malmkommuner torde vara uppenbart. Uttalanden såväl i propositionen angående inlösenfrågan till förra årets riksdag som vid behandlingen i riksdagen antydde tydligt möjligheten av kommunalt kapital i det ombildade gruvbolaget. I kommunala kretsar hyste man särskilda förhoppningar att genom kommunala insatser kunna stärka samarbetet och samhörigheten mellan företag och samhälle, vilket med nödvändighet måste finnas och vidare utvecklas, så intimt som dessa båda komponenter är förenade i de norrbottniska malmfälten. De sociala och trivselbefrämjande faktorerna för befolkningen, nödvändiga mer än eljest i denna avlägsna del av landet med dess stora påfrestningar i fysiskt och psykiskt avseende, kräver samverkan för att kunna lösas i avsedd utsträckning, och det torde inte kunna bortses från, att på den samhälleliga sektorn faller de flesta av dessa positiva åtgärder. Betydande investeringar och kostnader har kommuner och landsting redan iklätt sig för

dessa ändamål, och expansionen i gruvorna under de senaste åren har ytterligare accentuerat behovet av dessa kommunala insatser.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden förefaller det naturligt och logiskt, att kommunerna och landstinget beretts tillfälle ingå i det nya bolaget som delägare och därigenom på detta sätt ytterligare manifesterats den ömsesidiga rätten och skyldigheten mellan företagsamhälle att genom gemensamma ansträngningar säkerställa såväl den industriella produktionen som gruvsamhällets sociala och kulturella behov och därigenom företagets utveckling. Kommunerna har inte ställt fordran, att dessa kommunala kapital skulle kunna lösgöras i lågkonjunktur. Men däremot bör de medgivas samma rätt som TGO att på tillsägelse få aktierna inlösta av staten. Såsom absurt måste det väl betecknas, att kommunerna lagligen inte skulle kunna få förvärva aktier i det företag, av vars existens gruvsamhället helt eller till övervägande del är beroende. Kommunala engagemang i vatten- och elektricitetsverk, bostäder m. m. är kommunalrättsligt tillåtna men skulle vara utslutna i gruvföretaget, som är grundvalen för samhällets ekonomi och fortbestånd.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår undertecknad, att malmkommuner och landsting medgives rätt att teckna aktier i det ombildade LKAB till belopp, som de f. n. anser möjliga att placera eller i framtiden kan reservera för detta ändamål.

Beträffande huvudkontorets förläggning till Stockholm finner undertecknad motiveringen av organisationskommittén och i propositionen föga övertygande. Principiellt måste väl anses självfallet och naturligt, att huvudförvaltningen förläggas till den landsända och den ort, där bolagets huvudsakliga verksamhet utövas och måste vara lokaliserad. Ömsesidig kontakt och samverkan mellan företagsledning, anställda och kommuner måste därigenom befordras. Att de ekonomiskt och tekniskt välutbildade chefs-tjänstemännen i en huvudförvaltning innebär en betydande tillgång för orten och länet och kan bidra till dess utveckling, torde ej heller kunna bestridas. Vad detta betyder för Norrbotten torde till fullo endast inses av dem, som speciellt under de senaste åren nödgats konstatera de brister som i detta avseende vidlåder detta län och förgäves sökt åstadkomma bättring härutinnan. Ett tillvaratagande och en utbyggnad av länets naturtillgångar lider uppenbarligen av detta förhållande.

Svårigheter för kontakt mellan ett huvudkontor i Norrbotten exempelvis i Kiruna å ena sidan och försäljnings- och befraktningsbolagen i Stockholm å andra sidan bör vara överkomliga och kunna bemästras, även tack vare den kommunikationstekniska utveckling som sker.

Under åberopande av vad som här anförts får undertecknad föreslå, att LKAB:s huvudkontor förläggas till Norrbottens län, förslagsvis till Kiruna, där den största gruvbrytningen nu och i framtiden sker.

Vad beträffar malmfrakten på malmbanan anser departementschefen, att

nu icke finnes anledning ingå på denna fråga utan det bör ankomma på LKAB:s nya ledning att upptaga förhandlingar med järnvägsstyrelsen i syfte att träffa nytt avtal härutinnan för tiden efter den 30 september 1957. Malmkommuner och landsting har under snart ett tiotal år förgäves sökt tillvarataga sina intressen i detta sammanhang. Det är för dem av yttersta vikt att få deltaga i handläggningen av denna fråga, som är av mycket komplicerad art efter det nya läget med två statliga företag som parter. Det förefaller mig synnerligen rimligt, att kommuner och landsting genom en eller flera representanter tillåtes redan från början följa dessa underhandlingar och därigenom bli i tillfälle att tillvarataga kommunernas skatteekonomiska intressen.

Jag hemställer således att riksdagen måtte besluta,

att malmkommuner och landsting i Norrbotten medgives rätt att teckna aktier i det ombildade LKAB till belopp, som de nu anser möjliga att disponera för detta ändamål eller framdeles kan finna lämpligt placera i bolaget samt

att LKAB:s huvudkontor förläggas till Norrbottens län.

Stockholm den 8 maj 1956

E. Hj. Nyström
